

BLOKKENJONGEN



In 2012 kreeg een van de twee zoons van Keith Stuart de diagnose ‘aandoening in het autistisch spectrum’. Dat had een enorme impact. Maar toen begonnen Keith en zijn beide zoons samen computerspelletjes te doen, met name Minecraft. Keith had altijd al veel gegamed en sinds 1995 schreef hij ook over computerspellen, eerst voor gespecialiseerde bladen als Edge en The Official PlayStation Magazine, en de laatste tien jaar als gamesredacteur van de Guardian. De creativiteit die ze als gezin in het spel deelden en de zich steeds beter ontwikkelende communicatie die daaruit voortvloeyde, vormden de basis voor Blokkenjongen.

KEITH STUART

**BLOKKEN  
JONGEN**

Vertaling Angela Knotter

HarperCollins

© 2016 Keith Stuart  
The moral right of the author has been asserted.  
Oorspronkelijke titel: *A Boy Made of Blocks*  
Vertaling: Angela Knotter  
Omslagontwerp: Wil Immink Design  
Omslagbeeld: Wil Immink Design/iStock  
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest  
Druk: CPI Koninklijke Wöhrmann BV, Zutphen

ISBN 978 94027 1630 6  
NUR 302  
Eerste druk 2016

Originele uitgave verschenen in 2016 bij Sphere, an imprint of Little, Brown Book Group, London  
Deze uitgave is uitgegeven in samenwerking met HarperCollins Publishers LLC  
© Nederlandse uitgave: HarperCollins Holland  
HarperCollins Holland en Harlequin Holland zijn divisies van Harlequin Enterprises Limited  
[www.harpercollins.nl](http://www.harpercollins.nl)

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle in deze publicatie voorkomende personen en gebeurtenissen, anders dan de algemeen bekende, zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen, dood of levend, berust op toeval.

Voor Morag, Zac en Albie, voor alles

# HOOFDSTUK 1

Ik ben uit elkaar.

Dat is de eerste gedachte die bij me opkomt wanneer ik het huis uit loop, de straat oversteek en in onze oude, gedeukte stationwagen stap. Natuurlijk zou ik eigenlijk moeten zeggen dat wij uit elkaar zijn, maar dat is, denk ik, voornamelijk mijn schuld. Ik kijk in de achteruitkijkspiegel en zie mijn vrouw, Jody, in de deuropening staan, haar lange haar rommelig en in de war. Tegen haar aan, zijn hoofd in haar zij gedrukt, staat Sam, onze zoon van acht. Hij probeert tegelijkertijd zijn ogen en zijn oren te bedekken, maar ik weet dat dat niet is omdat hij mij niet wil zien weggaan. Hij neemt voorzorgsmaatregelen tegen het geluid van de motor, dat te hard voor hem is.

Ik hef mijn hand in een zwijgende verontschuldiging, zo'n gebaar dat je maakt als je per ongeluk vlak voor iemand een kruispunt op schiet. Daarna draai ik de sleutel om, en ik wil net wegrijden wanneer Jody plotseling naast mijn raampje opduikt en er zachtjes op tikt. Ik draai het open.

‘Zorg goed voor jezelf, Alex,’ zegt ze. ‘Probeer alsjeblieft alles op een rijtje te krijgen, zoals je jaren geleden al had moeten doen, toen we gelukkig waren. Als je dat had gedaan... Ik weet het niet. Misschien zouden we dan nu nog gelukkig zijn geweest.’

Haar ogen glanzen; kwaad veegt ze met de rug van haar hand een traan weg. Dan kijkt ze me aan en lijkt de uitdrukking op mijn gezicht

– verdriet, schuldgevoel – haar boosheid te verdrijven. Haar vochtige blik wordt zachter. ‘Weet je nog, die vakantie waarin we gingen kamperen in Cumbria?’ vraagt ze. ‘Toen die geiten onze tent opaten en jij een loopgraafvoet opliep? Wat er nu ook gebeurt, zo erg als toen kan het niet zijn, oké?’

Ik knik zwijgend, schakel naar de eerste versnelling en rij weg. Wanneer ik nogmaals in de spiegel kijk, zie ik dat Jody en Sam alweer naar binnen zijn gegaan. De voordeur is dicht.

Dat was het dan. Tien jaar samen, en die tijd zou zomaar voorbij kunnen zijn. Ik rij weg in die armoedige auto van ons, en ik heb geen idee waar ik naartoe ga.

Sam was een mooie baby. Hij is altijd mooi geweest. Hij werd geboren met dik bruin haar en van die grote, sensuele lippen, als een piepkleine, incontinent Mick Jagger.

Van het begin af aan was hij moeilijk. Hij wilde niet drinken, hij wilde niet slapen. Hij huilde en huilde: hij huilde toen Jody hem vasthield en hij huilde toen hij bij haar werd weggehaald. Hij leek woeft dat hij op de wereld was gezet. Het duurde meer dan een dag voordat hij eindelijk wat melk binnenkreeg. Uitgeput en wanhopig hield Jody hem aan haar borst, huilend van opluchting. Ik kon alleen gekweld en verward toekijken, een tasje van Sainsbury’s vol chocola en tijdschriften in mijn hand geklemd: nutteloze verwennerijen voor de nieuwbakken moeder. Ik realiseerde me al snel dat ik haar helemaal niets kon geven om dit gemakkelijker te maken. Dit was het. Dit was het leven nu.

Het was zo heftig.

‘Je kunt blijven zolang je wilt, gast,’ zegt Daniel, wanneer ik drieëntwintig minuten later als vanzelf op de stoep ben beland van het appartementengebouw waar hij woont. Ik wist dat Daniel er voor me

zou zijn – dat hij op zondagmiddag waarschijnlijk thuis zou zijn, omdat hij dan meestal nog ergens van aan het bijkomen is, of dat nu de openingsavond van een nieuwe club is of een seksueel avontuurtje of een opwindende combinatie daarvan. ‘De logeerkamer staat tot je beschikking,’ zegt hij, terwijl we in de lift stappen. ‘Ik moet nog ergens een luchtbed hebben, al is dat geloof ik wel een beetje lek. Volgens mij zijn die dingen altijd lek. Ja toch? Heb jij weleens op een luchtbed geslapen dat niet lekte? O, sorry, man, daar staat je hoofd natuurlijk helemaal niet naar. Duidelijk.’

Als verdoofd sta ik in de deuropening van zijn appartement, mijn vingers om de hengsels van de Nike-sporttas met mijn kleren, mijn laptop, een paar cd's (waarom?), een toilettas en een foto van Jody en Sam die ik vier jaar geleden tijdens een vakantie in Devon heb gemaakt. Ze zitten glimlachend op het strand, maar dat was slechts schone schijn. De hele week was één grote nachtmerrie geweest, omdat Sam niet had kunnen slapen in het rare, onbekende bed met de zware, vreemde deken. Bovendien was hij doodsbang gebleken voor zeemeeuwen. Dus had hij bij ons in bed gelegen, de hele nacht – elke nacht – draaiend en woelend en voortdurend wakker, totdat we zo moe waren geweest dat we de caravan nauwelijks nog uit waren gekomen. We waren daarna niet vaak meer op vakantie gegaan.

‘Zullen we ons ergens gaan bezatten?’ oppert Daniel.

‘Ik... Is het goed als ik mijn spullen in de kamer zet en gewoon even ga zitten?’

‘Tuurlijk. Prima. Ik ga theezetten. Volgens mij heb ik nog koekjes. Ik weet bijna zeker dat ik nog koekjes heb.’

Terwijl hij de keuken in duikt, sleep ik me naar de logeer- annex werkkamer, laat mijn tas op de grond vallen en plof neer op de bureaustoel. Heel even overweeg ik de computer aan te zetten om Jody te mailen, maar in plaats daarvan staar ik uit het raam. Wat zou ik in vredesnaam moeten schrijven? Hé Jody, sorry dat ik ons huwelijk heb



verkloot. Kunnen we de afgelopen vijf jaar misschien vergeten? LOL. Zoiets?

Eerlijk gezegd weet ik niet eens meer hoe ik met haar moet praten, laat staan wat ik haar moet schrijven. We hebben ons zo ongeveer ons hele huwelijk alleen maar zorgen gemaakt over Sam: zijn driftbuien, zijn zwijgen, de dagen dat hij tegen ons krijste, de dagen dat hij zich verschanste in zijn bed en helemaal geen contact wilde. Dagen die zich tot maanden aaneenregen, waarin we ons uiterste best deden een volgende uitbarsting te voorkomen. En terwijl we druk bezig waren dat alles het hoofd te bieden, waren de dingen die Jody en ik samen hadden op de een of andere manier langzaam verdwenen. Nu is het vreemd om níét bij Sam te zijn, zelfs al is het nog maar een paar uur. De druk is verdwenen, maar er is verdriet voor in de plaats gekomen. De natuur heeft een hekel aan emotionele vacuüms.

Vanuit Daniels appartement op de zevende verdieping van een trendy nieuw complex aan de rand van het centrum kun je heel Bristol zich tot aan de horizon zien uitstrekken: een lappendeken van victoriaanse rijtjeshuizen, kerktorens en kantoorgebouwen uit de jaren zestig, die elkaar lijken te verdringen als forensen met haast. Duizenden huizen gevuld met gezinnen – gezinnen die nog niet uit elkaar zijn gevallen.

Ik begin te denken dat het misschien toch wel een goed idee is om iets te gaan drinken. Maar terwijl die gedachte bij me opkomt, wordt mijn zicht steeds waziger. Het duurt een paar seconden voor ik doorheb wat er aan de hand is. O. O, oké, ik zit te huilen. Er rollen dikke tranen over mijn gezicht die warme, natte sporen achterlaten, en mijn neus gaat lopen; mijn lijf begint te beven.

‘De thee is klaar,’ roept Daniel vanuit de gang. ‘Ik dacht dat ik chocoladekoekjes had, maar het enige wat ik kon vinden was deze rol biscuit. Gaan we het daar ook mee redden?’ Hij verschijnt in de deuropening, kijkt naar binnen en ziet mij in kleermakerszit naast de

stoel op de vloer zitten, mijn hoofd in mijn handen, jankend als een gek.

‘Oké dan,’ zegt hij, de thee voorzichtig op het bureau zettend. ‘Ik ga nog een keer naar die chocoladekoekjes zoeken.’

We besluiten ons niet te gaan bezatten.

Later die nacht droom ik dat ik wegzink in een afgrijselijk duister moeras waaruit geen ontsnappen meer mogelijk is. Wanneer ik naar adem snakkend wakker word, ben ik ervan overtuigd dat dit een of andere wanhopige uiting van mijn emotionele toestand is... tot ik tot de ontdekking kom dat het luchtbed in rap tempo leegloopt. Ik zink letterlijk weg. Tot zover het onderbewustzijn.

Hoe ben ik hier terechtgekomen, vraag ik me af terwijl de ontsnappende lucht puffende geluidjes maakt als een winderige puppy. Je weet hoe dat gaat wanneer je om drie uur 's nachts je leven gaat evalueren: alles draait om fouten die je hebt gemaakt; de barsten van oude misers lijken scheuren in een slecht gepleisterde muur, die je terug kunt volgen naar hun bron, zelfs in het donker. Of dat denk je tenminste. Meestal blijkt de bron niet goed te bepalen te zijn en voortdurend van plaats te veranderen, als een gaatje in een luchtbed. De oud-Griekse filosofen hadden het over ‘ken jezelf’. Tijdens mijn studie behandelden we Oedipus, wiens grote misdrijf was dat hij niet wist dat hij bij zijn geboorte van zijn ouders was gescheiden, en dus extra moest uitkijken bij het doden van onbekende mannen en het seksen met vrouwen die twee keer zo oud waren als hij. Maar wie kent zichzelf nu echt? Nou ja, ik wil natuurlijk niet zeggen dat we allemaal dezelfde fouten in het leven maken als Oedipus – dat zou gestoord zijn. Maar wie weet echt waarom we doen wat we doen? Ik zit gevangen in een baan waaraan ik een hekel heb. Pas in het donker sleep ik me weer huiswaarts, na een lange dag, en daarbij hou ik mezelf voor dat ik dat doe omdat we geld en zekerheid nodig hebben. Sam gaat naar logopedie; Jody kan niet

werken omdat hij haar voortdurend nodig heeft. Zij is degene bij wie hij zijn toevlucht zoekt wanneer zijn eigen gedrag hem beangstigt. Ik sta erbij te kijken, ongerust, hulp biedend die niet baat. Hoe kan ik dit gezin bij elkaar houden?

Rond vier uur raak ik op de een of andere manier toch weer in een staat van half-bewustzijn die ik goedmoedig 'slaap' zal noemen. Amper een paar minuten later, voor mijn gevoel, valt het daglicht door de jaloezieën naar binnen en is het maandagochtend en staat Daniel in de deuropening in een strakke zwarte Calvin Klein-boxersshort gretig een kom Frosties naar binnen te schrokken.

'Ga jij werken?' vraagt hij. 'Ik kan een sleutel voor je achterlaten. Over tien minuten moet ik weg zijn. Ik help Craig met een website voor een muzieklab in Stokes Croft. Je kunt koffie en ontbijt pakken. Gaat het een beetje? Je ziet er wat beter uit. Ik bedoel, je ziet er belabberd uit, maar je huilt in ieder geval niet.' Hij verdwijnt in de badkamer.

Ik check mijn telefoon en zie twee nieuwe berichten, maar niets van Jody. Ze zijn van Daryl, van mijn werk. Het eerste luidt: Kom als de donder hierheen, ik heb twee nieuwe slachtoffers voor je. Gevolgd door: Sorry, klanten bedoel ik. Ik verwijder ze allebei.

Ik ben inmiddels aangekleed en loop de stad in. De zon staat nog laag, maar werpt een helder licht over de appartementengebouwen, de stralen weerkaatsend op glas en beton. Twintig jaar geleden stonden hier vervallen fabrieken, afgewisseld met stukken braakliggend terrein, bezaaid met afval en overwoekerd met onkruid. Toen kwam de economie in beweging en was het plotseling een gewilde locatie. In een vloek en een zucht werd het hele gebied omgetoverd tot een futuristische woonwijk, een enorme printplaat vol appartementengebouwen in zogenaamd brutalistische stijl, volgestapeld met compacte flats voor ambitieuze yuppen.

Veel van die mensen heb ik ontmoet. Ik heb ze geholpen hier te komen wonen. Ik ben hypotheekadviseur, een van mijn vele zonden. Het is mijn werk de hoop en de dromen van onze klanten af te zetten tegen de onroerendgoedmarkt en het spaargeld dat ze hebben weten te vergaren. Met andere woorden: ik zorg ervoor dat mensen al hun zuur verdiende centen stoppen in een eenkamerappartement waarin je je kont niet kunt keren – zelfs geen fôto van je kont op je telefoon. Het is een vreemd bevoogdende baan. Laten we berekenen wat jullie hebben en wat jullie je kunnen veroorloven; laten we vooral niet te veel willen; we moeten verstandig zijn. Wat hebben jullie aan bezittingen? Zijn er nog rijke familieleden? Samen worstelen we ons door het budget heen. Jonge stellen die pas getrouwd zijn of hun eerste kind verwachten, vegen hun schamele middelen bij elkaar. Aandoenlijk hoopvol kijken ze me aan. Is dit genoeg? Vaak niet. De enige optie is dan nog een paar jaar huren om meer te sparen. Dit soort scenario's zie ik elke dag. Het systeem is verneukt: er zijn hele buurten waar jonge mensen geen schijn van kans hebben om iets te kopen. In plaats daarvan belanden ze op een plek ver bij hun familie vandaan. Geen idee waar.

Ik zit hier nu zeven jaar, waarin we van hausse via recessie naar een begin van herstel zijn gegaan. Het was bedoeld als noodoplossing. Een kantoorbaan om de rekeningen te kunnen betalen, totdat zich iets beters zou voordoen. Maar ik ben uitgegleden op het loopbaanpad en was niet meer in staat overeind te krabbelen. Ik blijf goed in dit werk te zijn: meelevend met de armen, behulpzaam voor de rijken. Ik ben heel geduldig met klanten die absoluut niet begrijpen waarover ze het hebben – een vaardigheid die ik me heb eigen gemaakt in drie jaar lang over filosofie debatteren met mensen die dachten dat Nietzsche ergens wel gelijk had. Wanneer de financiën rondkomen, kan ik een deal sluiten en wanneer dat niet lukt, dump ik de klant zo voorzichtig mogelijk. Maar wat er bij mij thuis gebeurt, kan ik onmogelijk regelen

met behulp van een computer en toegang tot de nationale hypotheekmarkt.

Ik kan het helemaal niet regelen.

Een korte wandeling, de Avon over en langs de haven, en ik ben al bij het kantoor, een kleine, onafhankelijke vastgoedmakelaar die Stone-wicks heet, ingeklemd tussen een pub en een broodjeszaak in een dichtbebouwde, niet echt trendy wijk in het centrum. Daryl zit het dichtst bij het raam in zijn goedkope Top Man-pak met statische glans, zijn piekerige haar vochtig en slap in het weerkaatsende zonlicht.

‘Gaat-ie, man?’ vraag hij van achter zijn bureau, zonder op te kijken van zijn computer. Daryl is begin twintig en straalt een berekenende vastberadenheid uit, zonder ooit zijn irritante opgewektheid te verliezen. Deze man had onmogelijk iets anders kunnen worden dan makelaar. Ergens op zijn computer staat een spreadsheet met verkooptargets voor de komende dertig jaar. Bij iedere gesloten deal laat hij verdomme een fietstoeter loeien. Het is bijna treurig dat Daryl in de jaren negentig is geboren en niet in de late jaren zestig. Hij had een jonge aanhanger van het thatcherisme moeten zijn. Hij verdient een uitpuilende Filofax en een Golf GTI. In plaats daarvan heeft hij een smartphone en een Corsa. Ik heb met hem te doen.

Ik mompel een antwoord en beklim de krakende houten trap naar mijn kantoor. En dan bel ik Jody.

‘Hallo, met mij.’

‘Hallo.’

‘Hoe is het? Hoe gaat het met Sam?’

‘Prima. Hij is op school. Hij heeft de hele weg ernaartoe gehuild, zelfs nog nadat ik al mijn Toy Story-imitaties had gedaan. Bij Buzz Lightyear sloeg hij me op mijn mond. Ik geef toe dat dat niet mijn beste is. Mrs. Anson zei dat ze op hem zou letten.’

‘Gaat het met jóú wel goed?’ vraag ik.

Er valt een lange stilte. Jeanette, de secretaresse, steekt haar hoofd om de deur en maakt een gebaar alsof ze uit een beker drinkt. Ik knik en steek mijn duim omhoog.

Het kantoor is nogal kaal. Een versleten bruinrood tapijt, een groezelig raam dat uitzicht biedt op het parkeerplaatsje achter ons gebouw. Er hing ooit een schilderij van victoriaans Bristol aan de muur, maar dat heb ik vervangen door een foto van de Villa Savoye van Le Corbusier om mezelf een gevoel van intelligentie te geven en iedereen een beetje te jennen. Verder staat er een dossierkast met daarbovenop een stuk of tien bedankkaartjes van jonge stellen die hun leven beginnen met een enorme schuld.

‘En wat doen we nu?’ vraagt Jody.

‘Ik weet het niet. Het spijt me, ik moet ophangen, er staat een stel op me te wachten.’

Op het moment dat ik de telefoon met een klap neerleg, komt Jeanette binnen met de thee. Zachtjes zet ze de beker op het bureau. Ze schenkt me een meelevende blik en vertrekt weer. Ze heeft alles gehoord. De rest van het kantoor zal binnen tien minuten op de hoogte zijn. Ik heb mijn vrouw en mijn autistische zoon in de steek gelaten.

Ik denk dat ik voor een tijdje aan de huiselijke perikelen kan ont-snappen, maar dat heb ik mis. Wanneer ik rond lunchtijd een druk bezochte broodjeszaak in loop waar Jody en ik vaak met Sam naartoe gingen, zie ik Jody aan een tafeltje zitten met haar vriendin Clare. Samen zweerderig buigen ze zich over twee medium lattes naar elkaar toe. Tussen de jonge moeders en de studenten door baan ik me een weg naar hen toe. Ze hebben me nog niet gezien.

‘Hij is zo afstandelijk geworden,’ zegt Jody. ‘Ik kan thuis helemaal niet meer op hem rekenen. Er is altijd iets anders.’

‘Heeft hij weleens aan counseling gedacht?’ vraagt Clare. ‘Ik bedoel, heeft hij wat hem is overkomen ooit proberen te verwerken?’

Natuurlijk bespreken Jody en Clare álles. Natuurlijk zitten ze hier tijdens de lunch onze relatie grondig te ontleden. Ze bezitten die ongedwongen, achteloze openheid waarover de meeste mannen niet beschikken. Neem een stukje van die citroentaart, echt heerlijk, en vertel eens wat meer over de emotionele ramp die zich in je huwelijk heeft voltrokken, na negen jaar.

‘Hallo,’ zeg ik nogal suf.

Allebei kijken ze op, lichtelijk geschokt.

‘O, hallo, Alex,’ zegt Clare. ‘We hadden het net over je.’

‘Dat hoorde ik, ja. Mag ik Jody even snel spreken?’

‘Natuurlijk. Ik ging sowieso net weg. Ik spreek je nog wel, Jody. Oké?’

Jody knikt zwijgend.

Ik ga zitten.

Ze speelt met het lege suikerzakje dat naast haar kopje ligt.

‘Clare is, neem ik aan, van alles op de hoogte?’ vraag ik.

‘Ja. Ik was van streek en dan heb ik er behoefte aan met vriendinnen te praten, Alex. Wij praten nooit. Zo kunnen we niet langer doorgaan. Ik ben zo moe. Ik ben zo ontzettend moe van alles.’

‘Ik weet het, ik weet het. Ik heb het gewoon veel te druk gehad op mijn werk. De stress is echt enorm. Het spijt me dat ik er niet voor jou en Sam ben geweest. Het spijt me dat ik me aan de zorg voor hem onttrek. Het is allemaal zo –’

‘Moeilijk?’ maakt Jody mijn zin af. ‘Dat is het verdomme zeker, Alex. Het is fucking moeilijk. Maar hij heeft je nodig.’

‘Weet je, soms gaat het wekenlang prima. Daniel is hij zo lief. En ineens gaat het zonder enige aanleiding weer mis. Dat is nog het ergste. Ik denk steeds dat we een kritiek punt zijn gepasseerd. Dat alles, en mijn werk –’

‘O, Alex, het ligt niet aan je werk, het ligt aan jóú.’

‘Ik weet het.’

‘Dáárom, Alex. Daarom heb ik wat tijd nodig. Sam kan onze ruzies niet aan. Mijn moeder heeft aangeboden te komen logeren als ik hulp nodig heb, en Clare is er ook nog. Jij moet zorgen dat je alles op een rijtje krijgt.’

‘Hoe moet het met Sam zijn school? We hebben nog maar een paar maanden om te beslissen of we het ergens anders gaan proberen.’

Hoe moet het met Sam? Hoe vaak hadden die woorden in onze levens niet geklonken? Sam is de planeet van zorg en verwarring die we het grootste deel van onze relatie in de juiste baan hebben moeten houden. Vorig jaar heeft de kinderarts ons, na eindeloze maanden van onderzoeken en gesprekken, verteld dat hij aan de bovenkant van het autistisch spectrum zit. De hoogfunctionerende kant. De makkelijke kant. De ondiepe kant. Hij heeft problemen met taal, hij is bang voor sociale situaties, hij haat lawaai, hij is obsessief met bepaalde dingen bezig en hij wordt gewelddadig wanneer iets hem verwart of angst inboezemt. Maar de onderliggende boodschap leek te zijn: vergeleken bij andere ouders hebben jullie het gemakkelijk.

En ja, de diagnose voelde als een opluchting. Eindelijk een etiket! Wanneer hij krijs en tegenstribbelt op weg naar school, wanneer hij zich in een restaurant onder de tafel verstopt, wanneer hij weigert familie en vrienden – iedereen behalve Jody – te knuffelen of te accepteren, komt dat dus door autisme. Autisme is de schuldige. Ik begon autisme te zien als een kwaadaardige geest, een poltergeist, een demon. Soms is het ook net alsof we in *The Exorcist* figureren. Er zijn dagen dat het me niet zou verbazen als zijn hoofd driehonderdzig graden in de rondte zou gaan draaien, terwijl hij groen slijm uitbraakt. Dan zou ik in ieder geval kunnen zeggen: Het is oké, het is autisme – en dat groene slijm gaat er in de kookwas wel weer uit. Maar een etiket lost niet alles op. Je gaat er niet beter van slapen en je raakt er niet minder kwaad en gefrustreerd van wanneer er iets naar je hoofd wordt gegooid of er iets kapotgaat. Je maakt je nog net zoveel



zorgen om je kind en zijn leven: wat zal er met hem gebeuren over tien jaar, of twintig, of dertig? Als gevolg van dat autisme bestaat er geen Jody en ik meer, maar Jody, ik en het probleem Sam. Zo voelt het tenminste. Maar dat kan ik niet zeggen. Ik kan het amper dénken.

‘Met Sam en alles...’ Ik ben niet in staat mijn zin af te maken, maar het is genoeg.

‘Ik weet het. Maar jij hebt nu hulp nodig. Je moet met bepaalde dingen aan de slag. Waarom kom je hem zaterdag niet halen om even samen met hem op stap te gaan?’

Ik zit te klooiën met mijn telefoon, draai hem rond in mijn hand. Ik zie Sam voor me in het park, huilend, wegreennend. Het hek uit rennend. De weg op rennend. ‘Dat zou weleens lastig kunnen worden. Misschien hebben ze me op mijn werk nodig.’

Maar ik stel me voor hoe ze kijkt: in haar ogen ligt de harde uitdrukking van oplaaiende woede.

‘Oké,’ zeg ik dus.

‘Dan kunnen we het ook over scholen hebben.’

‘Oké. Doen we.’

‘Dag, Alex. Zorg goed voor jezelf.’

‘Jij ook. Het spijt me. Het spijt me echt heel erg.’